

Akwụkwọ Joel na Ụka Seventh-day Adventist nke Laodisia — Nke Iri na Anọ

Jeff Pippenger

2025-12-20

Nọmba Iri na Anọ

Akụkọ banyere “orụ ebube nke Chineke” ka a na-anọchikwa anya ya site n’ajụju amụma ahụ nke “ruo ole mgbe.” Akụkọ ihe mere eme nke e ji ihe nnọchianya abụọ ahụ, na otutu ihe nnọchianya ndị ọzọ, kowaa, na-anọchite anya oge nke ikà akara nke puku mmadụ otu narị na iri anọ na anọ. N’oge ahụ, e nwere esemokwu banyere ozi eziokwu nke mmiri ozuzo ikpeazụ na otutu ozi ụgha ndị ọzọ gbasara ya. E nwere naanị otu ozi nke mmiri ozuzo ikpeazụ nke bụ eziokwu n’ezi ya. A na-etinye usoro akụkọ ihe mere eme dị nsọ ahụ ebe Chineke na-arụ orụ ebube Ya n’ime gburugburu akwụkwọ Joel ebe a na-egbutu “mmanya oheru” n’aka otu otù ebe a na-awusa ya n’elu otù nke ọzọ.

E nwere odjiche ole na ole n’akwụkwọ Joel nke kwesiri ka a rịba ama. Mgborogwu nke okwu ahụ bụ “ilu” pụtara “itinye n’akụkụ,” ma n’ime odidi ya o na-agunye odjiche di n’etiti udi abuo. Anyi emetula ufodu n’ime “odjiche” ndi ahụ di n’akwukwo Joel na mbu, na-egosi na a na-eme ka okpueze mpako nke ndi mmanya na-egbu egbu na-achi Jerusalem yi nwee odjiche megide ndi na-eyi okpueze ebube. Anyi akabeghi ekekorita otu ihe nnochianya nke onu si buru ihe megidere, ma burukwa ihe kwekoru na ihere; ma o di otu a, anyi nwekwara ebumnuche igosi ya. Isiokwu nke alfa na omega dikwa n’akwukwo Joel, e jikwara okwuchukwu abuo Pita n’akwukwo Oru Ndiozi kwado ukpuru ahụ nke ihe mbu na-akowa ihe ikpeazu.

Isi nke abuo nke Oru Ndiozi mere n’ubochi Pentikost n’elekere itoolu nke ututu (oge nke ato), ma isi nke ato bu oge nke itoolu (elekere ato nke ehie), oge a na-achụ aja mgbede. N’Oru Ndiozi 2 ozi Pita na-ekwusa di n’ulo elu nke ebe obibi nkeonwe, ma n’isi nke ato a na-enye okwuchukwu ya n’ulo nsọ. A na-ejikota ha onu site n’oku a na-akpo ka mmadu chegharia n’ogbako abuo ahụ. Otu ozi ahụ, ebe abuo nke ala, na-anochi anya akara nke iba uba n’ime ozi Pentikost nke ekewara n’etiti ogige na ulo nsọ. N’Mkpughe 11 a gwara Jon ka o tuo ulo nsọ, ma hapu ogige ahụ, n’ihi na e nyere ya ndi mba ozo.

E nyere m otu ahijia akporo akporo nke yiri mkpara: mmuo ozi ahụ wee guzoro, na-asi, Bilie, tuo ulo nsọ nke Chineke, na ebe ichuaja, na ndi na-efe ofufe n’ime ya. Ma ogige ahụ nke di n’ezi ulo nsọ hapu ya n’ezi, atukwala ya; n’ihi na e nyere ya ndi mba ozo: ha ga-azokwa obodo nsọ ahụ n’okpuru ukwu ha onwa iri anọ na abuo. Mkpughe 11:1, 2.

Ya mere, ime ka e kwughachi ozizi abuo ahụ ugboro abuo na nkewa nke ebe ozizi abuo ahụ di, na-akowaputa ndi na-ege nti abuo maka mmiri izugbeazu n’akwukwo Joel. Otu ndi na-ege nti bu ndi mba ozo no n’ezi ulo nsọ, nke ozo bu ndi Juu no n’ime ulo nsọ. N’ikpe nke ndi di ndu, a na-ekpe ulo Chineke ikpe mbu, ma site na 9/11 ruo n’iwu Sode, a na-ekpe ulo nsọ ikpe, ma site n’iwu Sode ruo n’imechi oge nnwale nke mmadu, a na-ekpe ndi mba ozo ikpe. Ikpe ahụ na-eme

n’oge mmiri izugbeazu nke Pita kowara dika ihe e gosiputara n’akwukwo Joel. Ihe ogige ulo nsọ ahụ (ndi mba ozọ) na ulo nsọ ahụ n’onwe ya (uka Chineke) nochiri anya n’ime nkewa ahụ e gosiputara n’Oru Ndiọzi isi nke abuo na nke ato, bukwa otu odjiche ahụ di n’akwukwo Joel banyere mmiri mbu na mmiri izugbeazu. Mmiri mbu bjarutere na 9/11, a na-awukwasikwa ya mgbe a na-ekpe ulo nsọ Chineke ikpe. Mgbe usoro ahụ gwuchara, a na-awukwasị mmiri izugbeazu ahụ n’ahụ ndi mba ozọ nọ n’ogige ulo nsọ ahụ.

Nurianu onu, ya mere, unu umu nke Zaijon, nuriakwa onu n’ime Onyenwe anyi Chineke unu; n’ihi na O nyewo unu mmiri-ozuzo mbu n’ogo kwesiri ekwesị, O ga-emekwa ka mmiri-ozuzo zoro unu, ya bu, mmiri-ozuzo mbu na mmiri-ozuzo ikpeazu, n’onwa mbu. Joel 2:23.

O bughị ebumnobi m ugbu a ikowaputa odjiche amuma di n’etiti onu na ibu onye ihere na-eme, ma amaokwu a na-eme ka ndi nke Chineke mara ka ha “nuria onu” n’ihi ozi nke mmiri ozuzo ikpeazu. Ozi nke mmiri ozuzo ikpeazu na-amiputa onu amuma n’etiti ndi nke Chineke. N’ihi ya, isiokwu nke mmiri ozuzo mbu maobu nke mbido, nke mmiri ozuzo ikpeazu na-esote, bu ihe atu nke nkume isu ngongọ ahụ nke e wepuru n’akuku ma juo ya anya. Ihe nnochianya nke nkume nkuku ahụ, nke n’ikpeazu ghorọ nkume isi, bu ihe itunanya n’anya ma Chineke ma ndi nke Ya.

Nkume ahụ di itunanya na-anochi anya Alfa na Omega nke amuma. A na-amata ukuru nke Alfa na Omega n’ihe banyere itinye amuma n’oru site n’aha Alfa na Omega ugoro ugoro n’Okwu Ya, ma O bu Okwu ahụ. N’ihi nke a, ihe e kpugheere banyere ukuru a ka e kpugheere anyi na umu anyi ruo mgbe ebighi ebi. Afọ 1863 bu nkume isi nke amuma Bible, o bukwa nkume isi nke oge nke mmuo-ozu nke ato site n’afọ 1844 ruo n’afọ 1863. Afọ 1844 bu nkume ntoala, 1863 bu nkume isi nke oge amuma ahụ. Afọ 1844 ruo 1863 bu oge amuma e guzosiri ike, dika e si guzobe nke afọ 538 ruo 1798. Eziokwu ahụ na mmadu amaghi ihe Chineke guzobere adighi eme ka ihe ahụ ghara ibu nke e guzobere!

Anyi kwusiri edemede gara aga na amaokwu a na-esonu.

“E gosiri m na mmekorita ya na ndi Chineke yiri, n’akuku ufodu, nke Mosis nwere n’ebe Izrel no. E nwere ndi ntamu megide Mosis, mgbe ha no n’onodu siri ike, ma e nwekwara ndi ntamu megide ya.” Testimonies, volume 3, 85.

N’afọ 1863, James White nochiri anya “n’ufodu akuku” “Moses nye Israel.”

A korọ oge sitere n’afọ 1844 ruo 1863 n’udi nke oge site na mgbaputa n’Osimiri Uhie ruo Kadesh mbu. Kadesh mbu bu alfa, Kadesh nke abuo bu omega—na-enye oge afọ iri anọ abuo nke na-eduga na Kadesh, ma ha abuo kwusiri n’inupu isi.

Mmuo Amuma na-eme ka igafe Oké Osimiri Uhie kwekọo na nnukwu ndakpo olileanya nke afọ 1844. Akwukwo Nso na-eme ka igafe Oké Osimiri Uhie kwekọo na obe, ma Nwanyi White na-akwado na ndakpo olileanya nke ndi na-eso uzọ ahụ n’oge obe ahụ nọ na-anochi anya nnukwu ndakpo olileanya nke afọ 1844. O bu uche Onyenwe anyi iga kpomkwem n’Ala Nkwa ahụ, ma akara ala nke onu uzọ mbata n’Ala Nkwa ahụ bu Jeriko, nke bu ebe n’izu nke abuo a nke Disemba, 2025, ka ndi okà mmuta ihe ochie kpoputara Jeriko oge ochie n’ala—naanị ka ha wee choputa, n’oke nkuda mmuo ha, na mgbidi dara ada ndi ha huru n’ebe ahụ niile dara n’èzi, o bughị n’ime

dịka ha na-adakarị mgbe niile n'oge nnochibido. N'oge nnochibido oge ochie, a na-akụda mgbidi ma na-akwatu ha ka ha daa banye n'ime. Ma ọ bughị otu a ka o siri buru na Jeriko.

Ya mere, ndị mmadụ tiri mkpu mgbe ndị nchụàjà furu opi; o wee ruo, mgbe ndị mmadụ nuru ụda opi ahụ, na ndị mmadụ jiri oké mkpu tiri mkpu, na mgbidi ahụ dara kpamkpam, nke mere na ndị mmadụ rigoro n'obodo ahụ, onye ọ bụla n'ihu ya kpomkwem, ha wegbara obodo ahụ. Joshua 6:20.

Ndị ọkà mmụta ihe ochie chọputakwara ite ndị nwere nri, nke na-egosi na mgbe mgbidi ndị ahụ dara, ọ bughị nnochibido ogologo oge na-agbatị agbatị ka e mere. Nke a zara kwa ajuju dī n'etiti òtù ndị ọkà mmụta ihe ochie banyere ihe kpataara akụkọ Akwụkwọ Nso banyere ọdịda Jeriko ji kowaa na ha gara “elu” banye na Jeriko site n'ugwu nta ma ọ bụ ụzọ mgbago, nke ha matara ugbu a na e kere mgbe mgbidi ndị ahụ dara n'èzí.

Ihe mgbochi mbụ nke kposara mbata n'Ala Nkwa ahụ bụ Jeriko, obodo nwere mmetụta na akụnuba. Jeriko bụ 1863, ma Jeriko bụ isiokwu nke amụma Akwụkwọ Nso, ọ bughị naanị dịka ihe atụ nke oge iwu Sonda, kama kwa n'ihe metụtara ọdịda ya na ibili ya. Jeriko nwekwara ọbụbụ ọnu amụma puru iche nke e kwuputara megide ya. Joshua kwuputara ọbụbụ ọnu megide nwoke ahụ nke ga-ewughachi Jeriko, ma site n'ime nke a kowaa na nwoke ahụ nke ga-ewughachi Jeriko ga-atufu nwa ya nke ọdudu na nwa ya nke okenye n'oru iwughachi obodo ahụ a buru ọnu. A ga-atufu otu nwa n'oge a na-atọ ntọala, a ga-atufu nke ọzokwa n'oge a na-ewulite ọnu ụzọ ámá ya. Amụma ahụ mezuru, ma akụkọ banyere mmezu ya ka edere n'Akwụkwọ Nso, na-eme ka Jeriko buru akara Akwụkwọ Nso e guzobere.

N'ime mbibi ya n'akụkọ ihe mere eme, na n'ọbụbụ-amụma e buru ya, nke mmezu ya n'akụkọ ihe mere eme sochiri, anyị na-ahụ ndị àmà atọ na-ekwu banyere Jeriko n'afọ 1863. A ga-etinye àmà atọ ndị ahụ niile n'oru n'afọ 1863. Ndị àmà atọ ahụ na-eguzo ọnu, dịka Mosis atọ si guzo n'amụma na njedebe nke oge afọ iri anọ nke ọ bụla n'ime ha. Otu n'ime oge afọ iri anọ ndị ahụ doru anya na ọ dabara n'akụkọ ihe mere eme nke ndị Millerite, na-eguzobe na nnochiteanya atọ niile nke Mosis n'ogwugwu nke oge afọ iri anọ nke ọ bụla na-adaba n'akụkọ ihe mere eme nke 1863—akụkọ ihe mere eme nke mmụọ ozi nke atọ.

Abụọ n'ime ihe àmà atọ ahụ nke afọ iri anọ Moses kwusiri na Kadesh; njedebe nke atọ nke afọ iri anọ ahụ bụ Osimiri Jōdan, ma njedebe nke nke abụọ bụ Oké Osimiri Uhie. Njedebe nke afọ iri anọ mbụ bụ igbapu Moses n'Ijpt. Ha atọ niile na-akwaga mgbapu site n'Ijpt n'ime mmezu amụma Abraham nke afọ narị anọ na iri atọ nke ibụ n'ogbo n'Ijpt.

Oge iri anọ atọ nke Moses, nke njedebe ha (okpu-nkume) na-anochi anya ụdị nzoputa site n'Ijpt, bụ mmezu nke amụma Abraham banyere ndoro n'agha n'Ijpt na mgbaputa putu n'ohu ndi Ijpt. Dị ka onye mgbaputa e buru amụma ya nke nkwa ogbugba ndu Abraham, Moses n'onwe ya malitere site n'izoputa n'ime mmiri, dịka aha ya putara. Mgbe nke ahụ gasiri, Moses duru ndi Chineke site n'ime mmiri nke Osimiri Uhie, ma sitekwa n'ebe ahụ ruo n'akuku mgbaputa ahụ, nke Osimiri Jōdan na-anochi anya ya. Alfa nke ndu Moses bụ nzoputa site n'ime mmiri Naıl, omega ya bukwa nzoputa nke mmiri Osimiri Jōdan nochiri anya ya. Alfa nke ndu Moses, nke ahumahu nke aha ya na nke nne na nna ya kowara, bụ na nne na nna ya, ebe ha bụ ndi nne na nna na-asopuru Chineke,

maara na a mara nwa ahụ ikpe ọnwu, dika a gaara eme ya afọ iri anọ ka e mesiri mgbe o gburu onye Ijpt ahụ. Dị ka ndi nne na nna na-asopuru Chineke bu ndi maara na nwa ha nwoke kwesiri izoputa n'aka ikpe ọnwu, ha kwadebere maka ya otu ugbo, nke sitere n'ụwa ndi Hibru gafee ruo n'ụwa ndi Ijpt, dika Moses hapuru n'ogwugwu afọ iri anọ ụwa ndi Ijpt gaa n'ụwa ndi Hibru.

Mosis kwughachiri akuko Noa n'izoputa ya site na mmiri. Okwu mbu e kwuru banyere Mosis dika "onye mgbaputa" nke amuma ogbugba-ndu Afraham nke narị afọ anọ na iri ato bu ikwughachi akuko ahụ ebe Chineke batara n'ogbugba-ndu ya na mmadu, si otu a jikota amuma ogbugba-ndu Afraham banyere otu ndi a hoputara na nkwa ogbugba-ndu ahụ nye mmadu Nile. Nke a na-egosi baptizim n'inyefe nwa oheru Mosis n'aka ada Fero, n'ihina e kwetara ọnwu ahụ site n'omume ndi muru ya, ili ya ka e sere onyinyo ya n'igbe ahụ n'elu mmiri, mbilite n'ọnwu ya kwa bu ada Fero.

Ndu Mosis na-amalite site n'ikowaputa n'oyiyi baptizim nke ugbo Noa. Nke a putara, ya mere, na site na mmalite a na-ejikota onuogu "8" na Mosis, n'ihina na mgborogwu mmekorita ogbugba ndu ya malitere site n'onuogu "8" nke sitere n'ogbugba ndu Noa, oru ya kwa bu iguzobe emume ibi ugu n'ubochi nke "asato." A nwara ya mgbe ahụ, o dara n'ihe metutara otu emume ahụ n'onwe ya. Ndu Mosis na-amalite site n'otu baptizim, ma afọ iri anọ ka e mesiri e nwere ọnwu (nke onye Ijpt) nke na-akara ebe Mosis onye Ijpt nwuru ma buru naani nwa Ebreham. Mmalite na njedebe nke afọ iri anọ mbu nke Mosis bu baptizim ka a na-anochi anya ya. Nke mbu gosiri mgbanwe site n'ibu onye Hibru gaa n'ibu onye Ijpt, nke ikpeazu kwa gosiri mgbanwe site n'ibu onye Ijpt gaa n'ibu onye Hibru. Afọ iri anọ ozo ka e mesiri, Mosis duru ndi nke Chineke gafee baptizim nke Oké Osimiri Uhie, n'uzo ya na-aga baptizim ahụ di na Jodan, nke o na-eruteghi.

Ndi nke Chineke n'okpuru nduzi Joshua banyere n'Ala Nkwa ahụ n'enweghi Moses, n'ihina na o nwuru kpomkwem tupu e ruo na baptizim nke Osimiri Jordan. Moses kwuru, Pita kwa kwughachiri ya, na Onyenwe anyi Chineke gi ga-ebuli onye-amuma dika Moses. Onye-amuma ahụ nke Moses bu ihe nnochianya ya bu Kraist, ma O bidoro oru Ya kpomkwem ebe Moses kwesiri. O bidoro oru Ya n'oge baptizim Ya, baptizim ahukwa bu kpomkwem ebe Joshua mere ka Izrel oge ochie bata n'ime mmiri mgbe ha na-agafe Jordan banye n'Ala Nkwa ahụ. Ozioma ndi ahụ na-agwa anyi na Jon no na-eme baptizim na Bethabara, nke bu ebe a na-agafe, ma putara ebe ugbo mmiri na-ebufe ndi mmadu gafee.

Oké Osimiri bu akara nke nnupuisi Ijpt, na-eme ka ama amuma Mosis di n'ahiri a puta dika eziokwu. Site n'Osimiri Nai ruo n'Oké Osimiri Uhie (nke a na-akpokwa mgbe ufodu osimiri), ma site n'ebe ahụ ruo Jodan. Mosis, nke putara "a zoputara ya n'ime mmiri," na-amalite ma na-emecha ama ya n'mmiri nke nzoputa, ma nke o bu n'ime mmiri ndi ahụ na-egosiputa klaasi abuo nke ndi na-efe ofufe.

Afọ iri anọ mbu nke Mosis nochiri ozi mmuo ozi mbu, afọ iri anọ nke abuo bu nke mmuo ozi nke abuo, nke atokwa buru nke mmuo ozi nke ato. Ndi mmuo ozi ato ahụ nwere njirimara amuma puru iche nke ha, dika na ozi ato ahụ niile ka e ji nochite anya n'ime ozi mbu ahụ. Anyi egosila ihe omume a n'ihu oha ruo otutu afọ n'ihe metutara isiakwukwo ato mbu nke akwukwo Daniel.

Daniel turu egwu Chineke n'isi nke mbu ma ju iri nri ndi Babilon, Chineke wee mee ka a kpo ya otuto n'ule nke abuo nke nri na nke anya sochirinụ, nke dugara n'ikpe na ule nke ato nke

Nebukadneza n'onwe ya mere. Daniel isi nke mbụ bu mmụọ-ozì mbụ nke Mkpughe iri na anọ nke na-ekwuputa, "Tụọny egwu Chineke," "nyeny ya otuto," dika Daniel mere n'ule nke abụọ nke nri na nke anya, n'ihì na "awa ikpe" Nebukadneza abjawa.

Afọ iri anọ mbụ nke ndụ Mosis bidoro n'ihì na ndì muru ya turu egwu Chineke. Mgbe ada Fero huru igbe ahụ n'ime mmiri, Mosis agafewo ule nke abụọ, nke bu ule anya. Mgbe ada Fero kpebiri na a gaghi egbu ya. Ikpe bjakwara n'ogwugwu afọ iri anọ mbụ ahụ; mgbe o gburu onye Ijpt ma nwee igbapu n'Ijpt.

N'afọ iri anọ nke abụọ, mmụọ ozi nke abụọ nke Mkpughe iri na anọ, nke na-ekwuputa odida Babilon, ka e ji odida Ijpt mee ihe nnochianya ya. N'ime odida ahụ, na njedebe nke afọ iri anọ ahụ, e nwere ngosiputa di ukwu nke ike Chineke, dika e newkwara na njedebe nke ozi mmụọ ozi nke abụọ n'oge Mkpu Etiti Abali nke 1844.

Afọ iri anọ nke atọ malitere site n'ikwuputa ikpe onwu n'isi ihe foro nke nta ka o buru ogbako ahụ dum, o kwusikwa na ikpe onwu n'ahụ onye ndu ogbako ahụ.

Nwanneanyi White na-akowa na oru anyi bu ijikota ozi ndi mmuọ ozi atọ ahụ.

"Onyenwe anyi na-achọ ita uwa ahuhu n'ihì ajo omume ya. O na-achọ ita otu okpukpe di iche iche ahuhu n'ihì iju ihè na eziokwu e nyere ha. Ozi ukwu ahụ, nke jikotara ozi ndi mmuọ ozi mbu, nke abụọ, na nke atọ, ka a ga-enye uwa. Nke a ga-abu isiokwu di arọ nke oru anyi." The Seventh-day Adventist Bible Commentary, volume 7, 950.

Afọ iri anọ mbụ nke Mosis nochiri anya mmuọ ozi mbu nke Mkpughe iri na anọ; oge nke abụọ ya nke afọ iri anọ bu mmuọ ozi nke abụọ; oge nke atọ nke afọ iri anọ bukwa mmuọ ozi nke atọ. "Ozi ukwu" anyi bu ijikota "ozi ndi mmuọ ozi mbu, nke abụọ, na nke atọ," nke na-etinye akara atọ nile nke Mosis n'afọ 1863, ya mere Mosis atọ dikwa n'oge iwu Sunday.

1844 ruo 1863 gunyere ndi ama abụọ nke oge afọ iri anọ abụọ ahụ nke dugara na Kadesh. Mmuọ nsọ na-akowaputa na nke atọ apughi idi ma o buru na nke mbu na nke abụọ adighi; ya mere, afọ iri anọ mbu nke ndu Mosis aghaghikwa inochi anya 1844 ruo 1863. Mosis na-egbu onye Ijpt ahụ n'afọ 1863, tinyere mgbe Mosis ji mkpara ikike ya tuo Nkume ahụ, nakwa kwa mgbe Mosis roro ihu ebube Chineke n'akuko nnupuisi nwa ehi olaedo ahụ. E nwere Mosis atọ n'afọ 1863 na iwu ubochi Sode, ha niile dikwa afọ iri anọ.

Oge atọ nke Mosis nke o bua n'ime ha nwere ntọhapu site n'ime mmiri; Mosis n'ime nkata kwekoro na Mosis n'ofe Oké Osimiri Uhie, nke kwekorokwa na Mosis ugboro abụọ n'Osimiri Jodan: Nai, Oké Osimiri Uhie, na ugboro abụọ n'Jodan. A na-anochi anya mmiri nke ntọhapu n'ime nke o bua n'ime oge atọ ahụ, n'ihì na ha niile kwekoro na oge a na-awusa mmiri nke ntọhapu n'oge mmiri ozuzo ikpezu.

Ná ngwucha nke oge nke atọ nke afọ iri anọ, Mozis jiri mkpanaka ya kuo Nkume ahụ. Ná ngwucha nke afọ iri anọ nke abụọ, mkpanaka ya kewara Oké Osimiri Uhie. Ná ngwucha nke afọ iri anọ mbu, o juru mkpanaka nke ochichi Ijpt, horo iso ndi ya taa ahuhu.

Ná ngwụsị nke oge mbụ, otu onye Ijipt nwurụ, ma ná ngwụsị nke oge nke abụọ, ndị agha, ụmụamụma mbụ na ndị ndu Ijipt nwurụ. Ná ngwụsị nke oge nke atọ, mba Izrel, Eron na Mozis niile anwụọla. Ndị a bụ akụkọ ihe mere eme atọ yiri ibe ha nke “ahiri n’elu ahiri” nke ọ bụla na-anọchi anya 1844 ruo 1863—akụkọ ihe mere eme nke mmụọ ozi nke atọ, nke n’aka nke ya na-anọchi anya 9/11 ruo iwu ụbọchị Sọnde, na oge Pentikọst mgbe a na-awusa mmiri nke nnapụta.

Mosis nọ na nnupụisi abụọ ahụ dị na Kedesh, nnupụisi ndị Kedesh ahụkwa bụcha nkume-mkpuchi n’oge nke ọ bụla ha dị iche iche. Ha abụọ na-anọchi anya 1863, nke bụkwa nkume-mkpuchi nke oge nke mmụọ ozi nke atọ, malite n’alpha n’afọ 1844 ruo na nkume-mkpuchi nke afọ 1863. Mgbe a na-atụle ihè ebube ahụ nke nkume nke na-amalite dika ntọala ma mechaa bụrụ nkume-mkpuchi, a na-amata na n’amụma nkume-mkpuchi na-adị ukwu mgbe niile. Mmadụ ole na ole nke mmiri ozuzo na mmalite nke oge Pentikọst, nke na-eduga n’iwusa ya n’uju n’elu nkume-mkpuchi n’ụbọchị Pentikọst, na-egosi eziokwu a.

Na 9/11, ifesa ahụ bidoro, ọ na-agwukwa n’iwusa zuru ezu n’iwu ụbọchị Sọnde. Eziokwu a na-akọwapụta mmehie Mozis na Kadesh nke abụọ na nke omega dị ka mmehie ka ukwu kariya nnupụisi ahụ n’ime nnupụisi Kadesh mbụ nke alpha. Nnupụisi alpha ahụ butere ọnwụ nke otu mba dum, ma nnupụisi omega butere ọnwụ nke otu nwoke (Mosis), ma mmehie nke otu nwoke ahụ ka ukwu kariya mmehie mkpokota nke mba ahụ dum. Mmadụ nke na-emehie ga-anwụ, ma n’ogo ahụ enweghị ọdịiche dị n’etiti mmehie Mozis na nke Izrel ọ bụla ọzọ; ma n’amụma, iti Kraịst ugboro nke abụọ nke Mozis mere ka ukwu, n’ihi na ọ bụ nkume-isi nke oge ahụ nke afọ iri anọ.

Nnupu isi nke Mosis mere na Kedesh omega nke abụọ bụ mmehie ka ukwu kariya nnupu isi ụmụ Izrel mere n’ijụ ozi Joshua na Caleb. N’uzọ amụma, Mosis guzoro na 1863, ebe ọ nwurụ n’ọzara n’ihi nnupu isi ya. Mosis guzokwa na 1863, ebe ndị bụbu ndị nkwekorita ahụ nwurụ n’ọzara n’ihi nnupu isi ha, ma Mosis esonyeghị na nnupu isi ahụ. 1863 kwekorọ na iwu Sọnde, dika nnupu isi Eron banyere nwa ehi ọlaedo si kwekorokwa. N’akụkọ ihe mere eme ahụ, nke kwekorọ na Kedesh, 1863, na iwu Sọnde, Mosis na-ekpe ekpere ihu ebube Chineke.

Kadesh na-anọchi anya 1863, Mosis nọkwa na Kadesh abụọ ahụ; ya mere, n’elu ndị àmà Akwukwọ Nsọ abụọ, bụ ndị ha abụọ bụ nkume isi, anyị na-eguzobe na oge nke atọ nke afọ iri anọ ahụ, nke na-adighi agwụ na Kadesh, na-anọchikwa anya 1863. N’ebe ahụ, “Mosis a na-edoghị nsọ” na-akpogide Kraịst n’obe ọzọ, dika ọ na-ajụ Nkume ahụ. N’afọ 1863, na n’inye Iwu ahụ na Sainai, “Mosis e doro nsọ” na-achọ agwa Chineke. N’afọ 1863, Mosis na-anọchi anya amaghị nwa agboghọ nwere amamihe, nakwa nwa agboghọ nzuzu.

“Onye Farisii na onye ọnaütü na-anọchi anya igwè mmadụ ukwu abụọ ndị e kewara ndị na-abia ife Chineke n’ime ha. A huru ndị nnochị anya mbụ abụọ ha n’ime ụmụaka mbụ abụọ a muru n’ụwa.” Christ’s Object Lessons, 152.

Na Kadesh na n’afọ 1863, Moses na-anọchi anya “òtù ukwu abụọ ahụ nke ndị” “na-efe Chineke kewara n’ime ha”. Moses bụ ihe atụ nke narị puku na iri anọ na anọ, dika Peter kwa dị.

“N’ihi otu ọ bụla n’ime klaasi ndị Fereesi na onye ọnaütü nochiri anya ya, e nwere ihe mmụta dị n’akụkọ ndụ nke onyeozu Pita. N’oge mbụ nke ihu onye na-eso ụzọ ya, Pita chere onwe ya

na ọ siri ike. Dị ka onye Fereesi ahụ, n'otú o si ele onwe ya anya, ọ bụ 'ọ bughị dika mmadụ ndị ọzọ dị.' Mgbe Kraịst, n'abalị tupu a rara Ya nye, gwara ndị na-eso ụzọ Ya n'ihu, si, 'Unu niile ga-asụ ngongọ n'ihu M n'abalị a,' Pita jiri obi ike kwupụta, si, 'Ọ bụ ezie na mmadụ niile ga-asụ ngongọ, ma ọ bughị m.' Mak 14:27, 29. Pita amaghị ihe ize ndụ nke ya onwe ya. Itụkwasi onwe ya obi duhiere ya. O chere na ya pụrụ iguzogide onwunwa; ma n'ime awa ole na ole dị mkpirikpi ule ahụ b́ara, ya na ́bụ ́nụ na iyi ́nụ ọ juru Onyenwe ya." Christ's Object Lessons, 152.

N'iwu ́bọch́ Sọnde, nke b́ 1863, Pita na-anọchi anya ́tù mmadụ abụọ. Ndị na-anata akara nke anụ ́h́a ahụ, ma ọ b́ ndị na-anata akara-ikpe nke Chineke. Mgbe Jizọs gbanwere aha Saịmọn ka ọ buru Pita, ọ nọchiri anya otu nari puku iri anọ na anọ. A na-anọchikwa nghota ahụ anya site n'ímuba uru aha Pita site n'iji ́nụọgụ sitere n'ónọdụ mkpuru edemede ya n'alfabet Bekee. Ọ buru na anyi etinye otu usoro ahụ n'oru n'elu 1863, anyi na-enweta 144.

Abụọ n'ime akara atọ nke Mozis nke na-adakọ na 1863 na-eguzobe na oge nke atọ aghaghikwa idakọ. Ahiri abụọ nke Kadash na-akowaputa akuko umu agboghọ amamihe na umu agboghọ nzuzu, ma oge nke atọ na-akowaputa mgbalị iji ́ru mmadụ ruzuo ́ru nke Chineke. Itụkwasi ike n'ike mmadụ obi, dika Mozis mere n'ihe metutara onye Ijpt ahụ, na-anọchi anya itụkwasi obi n'ochichị mmadụ karịa ́chich́ e nyere iwu.

Nwannaanyi White na-ekwu na "mmekorita di ya nwere n'ihe banyere ndi nke Chineke yiri nke Mosis nwere n'ebe Izrel no, n'ufodu akuku." N'afọ 1863, e ji James White nochie anya Mosis. N'afọ 1863, James White na-egbu onye Ijpt, na-eti Kraist ugboro nke abuo, ma na-ekpe ekpere n'ihu ndi nnupu-isi juru ozi "izuike" nke Joshua na Caleb kporutara. Mosis bu ma nwa agboghọ-amaghị-ama mgbe o tiri Nkume ahụ ugboro nke abuo, ma burukwa nwa agboghọ-maara-ama n'ihu na o rioro aririo n'ihu ndi nnupu-isi nke Izrel.

Anyi ga-eji amaokwu ahụ di na Onu Ogugu iri na anọ mechie edemede a, ebe Mozis no na 1863, mgbe e nyere ya ́h́u nke ebube Chineke n'akuko ihe mere eme yiri ya nke nnupuisi nwa ehi ́laedo na-anọchi anya ya.

N'akuku Akwukwo Nso a, Onye-nwe-aju, "ruo ole mgbe" ka Ọ ga-anogide na-emeso ndi nnupuisi nke Izrel, nke bukwa otu ajuju ahụ Aisaija juru Onye-nwe n'isi nke isii. Riba ama na akwukwo Onu Ogugu na-edobe akuko a n'oge a na-eme ka ́wa chaa ihè site n'ebube Chineke, dika ndi mmuo ozi kpokwara akara ya n'amaokwu nke atọ nke Aisaija isii. 9/11 bu nkume ntoala nke akuko ihe mere eme sitere n'afọ 1844 ruo 1863, iwu ́bọch́ Sọnde bukwa nkume mmechi ya. Ndabere nke ihe a na Onu Ogugu abughị ihe ọzọ ma e wezuga ihe atụ nke abụ ma ọ bụ ilu banyere ubi vain, ebe a na-agafe Izrel oge ochie, dika Onye-nwe na-abanye n'ogbugba ndu ya na Joshua.

Nzuko ahụ nile weliri olu ha elu, tie mkpu; ndi ahụ wee bee akwa n'abalị ahụ. Umu Izrel niile wee tamuru ntamu megide Mosis na megide Eron: nzuko ahụ nile wee si ha, Ọ ga-adị mma ma a si na anyi nwuru n'ala Ijpt! ma ọ bụ, Ọ ga-adị mma ma a si na anyi nwuru n'ozara a! Gini kwa mere Jehova ji kporatara anyi n'ala a, ka anyi daa site n mma agha, ka ndi nwunye anyi na umu anyi buru ihe a ga-apunara? ọ gaghị aka mma ka anyi laghachi Ijpt? Ha wee gwa ibe ha, Ka anyi hoputa onye-isi, ka anyi laghachikwa Ijpt.

Mgbe ahụ, Mozis na Eron dara kpọọ ihu n'ala n'ihu nzuko ahụ dum nke ọgbako ụmụ Izrel. Jọshua nwa Non, na Keleb nwa Jefune, ndị so n'ime ndị nyochara ala ahụ, dọwara uwe ha. Ha gwakwara ọgbako ụmụ Izrel ahụ dum okwu, si,

Ala ahụ, nke anyị gara gafee inyocha ya, bụ ala dị ezigbo mma nke ukwu. O bụrụ na Onyenwe anyị nwere obi uto n'ebe anyị nọ, mgbe ahụ o ga-eduba anyị banye n'ala a, nye kwa anyị ya; ala nke mmiri ara ehi na mmanụ ahu na-asoputa n'ime ya. Naani, enupula isi megide Onyenwe anyị, unu atukwala egwu ndị bi n'ala ahụ; n'ihina ha bụ nri anyị: nchebe ha esiwo n'ebe ha nọ puo, Onyenwe anyị nokwa n'akuku anyị: unu atula ha egwu.

Ma ọgbako ahụ dum siri ka e jiri nkume tuo ha nkume. Ma ebube nke Onyenwe anyị putara n'uloikwu nzuko ahụ n'ihu ụmụ Izrel niile. Onyenwe anyị wee si Mozis, Olee ogologo oge ka ndị a ga-anọ na-akpasu m iwe? olee kwa ogologo oge ka o ga-adị tupu ha ekwere m, n'agbanyeghi ihe iriba ama niile m gosiri n'etiti ha?

Aga m eti ha orja otiti, mee ka ha ghara inwe ihe nketa, ma aga m eme gi ka i buru mba ka ukwu na nke di ike kari ha.

Mosis wee si Onyenwe anyi, Mgbe ahụ ndi Ijpt ga-anu ya, (n'ihina i ji ike gi weputa ndi a n'etiti ha;) ha ga-agwakwa ndi bi n'ala a ya: n'ihina ha anwo na gi, Onyenwe anyi, no n'etiti ndi a, na a na-ahu gi, Onyenwe anyi, ihu na ihu, nakwa na igwe ojii gi guzo n'elu ha, nakwa na i na-aga n'ihu ha, n'ehie n'ime ogidi igwe ojii, na n'abalị n'ime ogidi oku. Ugbu a o buru na i ga-egbu ndi a niile dika otu nwoke, mgbe ahụ mba ndi anwo akuko banyere gi ga-ekwu, si, N'ihina Onyenwe anyi enweghi ike ibubata ndi a n'ala ahụ nke o nuru ha iyi, ya mere o gburu ha n'ozara.

Ma ugbu a, ario m gi, ka ike nke Onyenwe m buru nnukwu, di ka i kwuru, na-asi, Onyenwe anyi na-adi ogologo ndidi, ma juputara n'ebere di ukwu, na-agbaghara ajo omume na njehie, ma o gaghi ekwe n'uzo o buka ka onye ikpe mara ghara inweta ntaramahu; na-eleta ajo omume nke ndi nna n'ahu umu ha ruo n'ogbo nke ato na nke ano. Biko, ario m gi, gbaghara ajo omume nke ndi a dika idi ukwu nke ebere gi si di, dika i si gbaghara ndi a site n'Ijpt ruo ugbu a.

Onyenwe anyi wee si, Agbagharawo m di ka okwu gi siri di: Ma n'ezie, dika m di ndu, uwa nile ga-ejuputa n'ebube nke Onyenwe anyi.

N'ihina ndi ikom ahụ nile ahula ebube m, na oru ebube m ndi m mere n'Ijpt na n'ozara, ma anwawo m ugbu a ugboro iri ndi a, ha egeghikwa olu m nti; n'ezikwu, ha agaghi ahụ ala ahụ nke m nuru nna ha iyi banyere ya, o dighikwa onye obula n'ime ndi kpasuru m iwe ga-ahu ya: ma ohu m Keleb, n'ihina o nwere mmuo ozo n'ime ya, ma soro m n'uju, ya ka m ga-ebubata n'ala ahụ o banyere; mkpuru ya ga-enwetakwa ya dika ihe nketa. (Ugbu a, ndi Amalek na ndi Kenean bi na ndagwurugwu ahụ.) Echi, tugharia azu, banye n'ozara n'uzo Oké Osimiri Uhie.

Onyenwe anyi wee gwa Mozis na Eron okwu, si, Ruo ole mgbe ka m ga-anogide na-ata ahuhu n'ihina ọgbako ojoo a, nke na-atamu ntamu imegide m? Anwo m ntamu umu Izrel, nke ha na-atamu imegide m. Gwa ha, Di ka m di ndu n'ezikwu, ka Onyenwe anyi kwuru, di ka unu kwuru na nti m, otu a ka m ga-eme unu: ozu unu ga-ada n'ala ikpa a; na unu nile ndi e deputara

n'ọnu ọgugu unu, dika ọnu ọgugu unu nile si di, site n'afọ iri abụọ gawa n'elu, ndi ahụ natamu ntamu imegide m, n'ezie unu agaghị abata n'ala ahụ, nke m n'uru iyi ime ka unu biri n'ime ya, ma e wezuga Keleb nwa Jefune, na Joshua nwa Nun. Ma ụmuntakiri unu, ndi unu kwuru na ha ga-abu ihe a ga-apunara, ha ka m ga-ebubata; ha ga-amatakwa ala ahụ nke unu ledara anya. Ma banyere unu, ozu unu ga-ada n'ala ikpa a. Ụmụ unu ga-awaghari n'ala ikpa afọ iri anọ, ha ga-ebukwa ibu ikwa iko unu, ruo mgbe ozu unu ga-agwu n'ala ikpa ahụ. Di ka ọnu ọgugu ụbọchi ndi unu nyochara ala ahụ, ya bu ụbọchi iri anọ, otu ụbọchi buru otu afọ, unu ga-ebu ajo omume unu afọ iri anọ, unu ga-amatakwa mmebi nkwa m.

Mu onwe m, Onyenwe anyi, ekwuwo ya, n'ezie, M ga-eme ya nye nzuko ojo a nile, ndi zokotara ọnu imegide M: n'ozara a ka a ga-ekpochapu ha, ebe a ka ha ga-anwukwa. Ma ndi ikom ahụ, ndi Mozis zitere inyocha ala ahụ, ndi laghachiri mee ka nzuko ahụ nile tamuru ntamu imegide ya, site n'iweta nkwo megide ala ahụ, obuna ndi ikom ahụ wetara akuko ojo banyere ala ahụ, nwuru site n'oria otiti n'ihu Onyenwe anyi.

Ma Joshua nwa Non, na Keleb nwa Jefune, ndi so n'etiti ndi ikom ahụ gara inyocha ala ahụ, nọgidere ndu. Ọnu Ọgugu 14:1–38.

Anyi ga-aga n'ihu n'echiche ndi a n'isiokwu na-esonu.